

יום שלישי שנכפל בו כי טוב, יט תמוז תשפ"ה
 קאלאמביא האספיטאל, לזכות ורפואת ביתי דבורה בת חנה לאה,
 ולע"נ מו"ח הרה"ח ר' יהודה ארזון ז"ל נלב"ע חי תמוז השתא.

אתרוגים ואבנים

סוכה דף מח: ת"ר מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם
 באתרוגיהן ואותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו לא מפני
 שהוכשר לעבודה אלא מפני שלא יראה מזבח פגום.

במשנה כתיב ולמנסך אומר לו הגבה ירך שפעם אחד נסך אחד על גבי רגליו ורגמוהו
 כל העם באתרוגיהן.

וברש"י ד"ה נפגמה קרן המזבח. ע"י אבנים שזרקו בו :

בזבחים (דף סב.) איתא דתניא אותו היום נפגמה קרן מזבח והביאו בול של מלח
 וסתמוהו ולא מפני שכשר לעבודה אלא שלא יראה מזבח פגום

וברש"י אותו היום. שנסך כהן צדוקי מי החג על רגליו ורגמוהו כל העם כדאמרינן
 בסוכה :

רש"י בזבחים משמיט במה רגמוהו, אלא שציין למקור דבר זה בסוכה וכתב בלשון
 כדאמרינן ולא כדתניא בסוכה.

ואכן בסוכה במשנה בלשון זה איתא שפעם אחד נסך אחד על גבי רגליו ורגמוהו כל
 העם באתרוגיהן, ובגמרא שם מובאת הברייתא ת"ר מעשה בצדוקי אחד שניסך על
 גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן ואותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של
 מלח וסתמוהו וכו'.

לכאורה אבנים מאן דכר שמייהו, אלא שאכן תימא איך אתרוגים יכולים לפגום את
 המזבח ועוד בירושלמי איתא שאותו כהן צדוקי נהרג וג"כ פלא שיהרג ע"י אתרוגים,
 וממילא דייק רש"י לומר שהפגימה נעשית על ידי אבנים שזרקו בנוסף לאתרוגים
 ובכך גם יובן הירושלמי שנהרג הכהן, כי קצת קשה שיהרג על ידי אתרוגים וירשמו
 סימן פרסת עגל במצחו כלשון הירושלמי.

דכן איתא בירושלמי ביומא ובסוכה אית דבְּעֵי מִימְר. היא דְּפָרָה היא דְּסוּפָה היא דְּכִיפּוּרִים. רְבִי סִימוֹן לֹא אָמַר בְּנֵן. אֶלָּא אוֹ דְּפָרָה וְדְסוּפָה חַד וְדְכִיפּוּרִים חַד. אוֹ דְּפָרָה וְדְכִיפּוּרִים חַד וְדְסוּפָה חַד. מָאן דְּאָמַר. לֹא בָּאוּ יָמִים קָלִים עַד שְׁמַת. תְּלַתִּיהוֹן עֲבַד. מָאן דְּאָמַר. יֵצֵא חוּטְמוֹ מְזוּנְק תּוֹלְעִים וּכְמִין פְּרִסְת עֶגְל בְּתוּף מְצָחוֹ. כְּמָאן דְּאָמַר. אוֹ דְּפָרָה וְדְסוּפָה חַד וְדְכִיפּוּרִים חַד. אוֹ דְּפָרָה וְדְכִיפּוּרִים חַד וְדְסוּפָה חַד. צוּוּחָה עֲלִיָּהֶן הָעֲזָרָה. צָאוּ מִכֶּן צָאוּ מִכֶּן בְּנֵי עֲלִי. טִימְאַתְם בֵּית אֱלֹהֵינוּ. בּוֹ בְּיוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּנוּ עָלָיו גּוֹשׁ שְׁלֶמְלַח שְׁלֹא יְהֵא נִרְאָה כְּפָגוּם. שְׁפַל־מִזְבֵּחַ שְׁאִין לוֹ קֶרֶן וְסוּבָב וְיִסוּד פָּגוּם הוּא.

ונראה שרש"י למד זאת שהיו שם גם אבנים מלשון הברייתא ורגמוהו כל העם באתרוגיהן - ואותו היום נפגמה וכו', ואם נכון שנפגם המזבח על ידי האתרוגים היה צריך להיות הלשון ורגמוהו כל העם באתרוגיהם ונפגמה קרן וכו', החלוקה לשני דברים - ואותו היום נותנת לומר שזה לא נגרם מרגימת האתרוגים בדווקא, ולשון הגמרא בזבחים בדרך שמובאת הברייתא רק את חצייה השני - אותו היום נפגמה קרן המזבח מחזקת יותר את דעת רש"י שהפגימה לא נעשה על ידי האתרוגים שהוזכרו בחלק הראשון של הברייתא, וכן מובן יותר אף שרש"י מביא כהשלמה לגמרא את החלק הראשון של הברייתא אבל החסיר תיבת באתרוגיהן, כי אינו ענין לכאן כלל שעיקר הדברים הוא גבי פגימת המזבח ותיקונו בדוחק ולא איך זה נעשה, משא"כ בסוכה העיקר הוא מעשה ניסוך המים והאתרוגים, הוצרך רש"י להוסיף שרגמוהו גם באבנים שיובן איך נפגם קרן המזבח אם לא זרקו גם אבנים, ועל ידם יכול גם להיות סימן במצחו.

אחר שהובן הצורך של רש"י להוסיף האבנים, צריך להבין מהיכן היו אבנים בעזרה לזרוק, הרי רצפת אבן ושיש הייתה.

ויש לומר דכל אחד ואחד היה נושא עמו את האבנים המקורזלות לצורך קינוח כשצריך ליפנות, ואת האבנים האלו זרקו ביחד עם אתרוגיהן, ובזה יובן איך הגיעו הדברים להשוות דין אבנים מקורזלות לצורך קינוח מזוהמה וריח רע היפך הקדושה - למצוות לקיחת אתרוג שריחו ריח גן עדן (כשיטת רבי אבא דמן עכו) בעת אמירת קדושת ההלל, כפי דאיתא בסוכה (דף לו:): (ובשבת דף פא.) אתרוג קטן וכו': אמר רפרם בר פפא כמחלוקת כאן כך מחלוקת באבנים מקורזלות דתניא בשבת ג' אבנים מקורזלות מותר להכניס לבית הכסא וכמה שיעורן רבי מאיר אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה :

אלא מאחר שנזרקו יחד לרגמא - נזכרו יחד לגמרא.